

Nieuwsbrief nr.38
maart 2007

Groot-Amsterdam
District 14

STARTAVOND ZATERDAG 7 APRIL

Bijzondere plantenvondsten in de regio Amsterdam 2006

door Ton Denters

Iets bijzonders gevonden; meldt het meteen!

Ook in 2006 kunnen we weer een imposante lijst met bijzondere vondsten presenteren. Inmiddels is dit een vaste jaarlijkse traditie. Uiteraard valt en staat de lijst met jullie input. Daarom roepen we jullie op om je vondsten in 2007 ook weer op te sturen. Geef je interessante waarnemingen zo tijdig mogelijk door¹, liefst via de mail tondenters@hetnet.nl of eventueel telefonisch (020-4191858). Vermeld daarbij vindplaats(kilometerhok) en geef een korte beschrijving van het biotoop, bijzondere omstandigheden en noem zo mogelijk het aantal planten of een schatting daarvan.

Het floristisch jaar 2006

Opvallend is dat de Amsterdamse muurflora andermaal is verrijkt, naast uitbreiding van Halsbloem *Trachelium caeruleum* en Marjoleinbekje *Chaenorhinum origanifolium* was er dit jaar een primeur voor Venusnavel *Umbilicus rupestris*. Een deel van de muurflora voelt zich overigens ook op straat thuis, waarbij opvalt dat Stijf hardgras *Catapodium rigidum*, Klein glaskruid *Parietaria judaica*, Muurfijnstraal *Erigeron karvinskianus*, Gele helmbloem *Pseudofumaria lutea* en Geelwitte helmbloem *Pseudofumaria alba* zich steeds verder uitbreiden. Nieuw op het platte vlak is Muurhavikskruid in een 'ongewone vorm' *Hieracium glaucinum* var. *similatum*. Van de ontdekking van het Zuid-Afrikaanse Rimpelgras *Ehrharta erecta* is in Gorteria al melding gemaakt. Ons straatbeeld wordt in toenemende mate gedomineerd door 'recente nieuwkomers', met in 2006 een nieuwe lichting van Klein fakkelgras *Rostraria cristata*, Ruige fijnstraal *Conyza bilbaoana*, Gevlamde fijnstraal *Conyza bonariensis* en Kransgras *Polypogon virides*. Tussen klinkers en stoepstenen werden verder bijzonderheden als Brede raket *Sisymbrium irio* gesignaleerd, alsook Rankende duivenkervel *Fumaria capreolata*. Niet alleen op straat lagen de bijzondere soorten 'voor het oprapen', ook daarbuiten werden verrassende vondsten gedaan. Langs het spoor van Abcoude werd een omvangrijke groeiplaats van Smalle raai *Galeopsis*

---

¹ We kunnen dan gelijk navraag doen, aanvullende gegevens opvragen en zonedig komen kijken!

angustifolia ontdekt. Onverwacht is verder het verschijnen van Engelse alant *Inula britannica* langs de Amstel en het optreden van Moesdistel *Cirsium oleraceum* en Polei *Mentha pulegium* in de stadsrand van Amsterdam. Na jaren van afwezigheid werd Smal streepzaad *Crepis tectorum* teruggevonden. Bij de Gaasperplas en in het Amsterdamse Westpoort groeien nog altijd op de laatste stukken braakliggend terrein Bijenorchis *Ophrys apifera* en Moeraswespenorchis *Epipactis palustris* en is nog weer een nieuwe vindplaats van Geelhartje *Linum catharticum* opgespoord. Ook bij Diemen liggen diverse bijzondere braakliggende terreintjes met onder meer Bitterling *Blackstonia perfoliata* en Kleverige ogentroost *Parentucellia viscosa*. In het Amsterdamse landelijk gebied zijn de veranderingen in de flora minder uitgesproken, maar ook daar staat de tijd niet stil en zijn er opvallende nieuwkomers. Illustratief is Goudknopje *Cotula coronopifolia*, een neofyt uit Zuid-Afrika, die in Waterland en de Zaanstreek al lang niet meer ongewoon is. Er zijn uiteraard ook gebieden die een min of meer vast soortenbestand hebben en waar nieuwelingen nauwelijks doordringen. Een bijzonder bolwerk is het Naardermeer. Hier werden in 2006 tijdens een gebiedsdekkende vegetatiekartering in opdracht van Natuurmonumenten² veel kwetsbare soorten waaronder Groenknolorchis *Liparis loeselii*, Ronde Zegge *Carex diandra* en Klein blaasjeskruid *Utricularia minor* teruggevonden en werd ook nog de zeldzame Schraallandpaardenbloem *Taraxacum celticum* opgemerkt.

---

² Bouman, A., 2006. Vegetatiekartering Naardermeer, rapport Natuurmonumenten.

Het soortenoverzicht 2006

Aethusa cynapium - **Hondspeterselie** AdG Op diverse plaatsen, steeds met enkele planten, in Amsterdam-Watergraafsmeer en in Diemen (124-484, 125-483, 126-483 en 126-484).

Alchemilla glabra - **Kale vrouwenmantel** 122-486 TD Amsterdam-Plantage; in vochtig beschaduwde soortenrijk gazon bij Hugo de Vriescentrum. In 2001 hier voor het eerst aangetroffen. Toen twee planten, thans acht. In regio Amsterdam alleen nog van deze vindplaats bekend.

Althaea officinalis - **Echte heemst** 128-497 SP Purmer Ringvaart, tussen Monnickendam en IJpendam; er resteert nog een exemplaar op bekende vindplaats in boezemrietland.

Anchusa officinalis - **Gewone ossentong** 115-494 RL Zaandam; enkele planten in wegberm. 118-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; een plant op basaltglooiing aan de Kostenverlorenvaart-De Wittenkade. 124-482 BS Duivendrecht; een plant met onder meer Koningskaars op braakliggend landje.

Amaranthus blitoides - **Nerfamarant** 114-488 PDe/TD Amsterdam-Geuzenveld; tweetal planten, samen met Driebloemige nachtschade *Solanum triflorum* en Papegaaienkruid op bouwterrein aan Sam van Houtenstraat.

Ambrosia artemisiifolia - **Alsemambrosia** AL/Floron Na het topjaar 2005 opnieuw een record aantal meldingen in de regio Amsterdam. Alsemambrosia stamt uit Noord-Amerika en komt als vervuiling mee in zaad- en graanmengsels, onder meer in kippen- en duivenvoer. Het aantal vondsten in Nederland was tot nu toe bescheiden, maar recent is er sprake van een forse toename, met name in het rivierengebied (Bovenrijn) en in urbaan gebied. Alsemambrosia is een windbestuiver, die veel stuifmeel (pollen) produceert. Ambrosia-pollen zijn in de Verenigde Staten een beruchte veroorzaker van hooikoorts. Bij de pollenmetingen van het Leids Universitair Medisch Centrum is ook een toename van Ambrosia-pollen in Nederland geconstateerd. De mogelijke gevolgen daarvan kwamen afgelopen najaar volop in het nieuws.

Vondsten in onze regio: 112-491 Amsterdam-Westpoort; circa 700 planten, op bekende groeiplaats aan Ruigoordweg nabij Cargill. 115-486 Amsterdam-Sloten; diverse planten op braakliggende terreintjes

aan Geer Ban-Osdorper Ban. 115-488 Amsterdam-Geuzenveld; twee planten in rand van perk. 118-483 Amsterdam-Schinkel/Nieuwe Meer, circa duizend planten op zuidtalud van A10 langs Jachthavenweg (in 2004 werden hier maar liefst 20.000 planten geteld!). 118-484 Amsterdam-Sloten; een plant langs oprit van begraafplaats Huis te Vraag en een plant in Spijttellaan. 119-483 Amsterdam-Buitenveldert; een plant bij parkeerplaats aan De Boelelaan. 119-486 Amsterdam-Oudwest; een plant op Da Costakade op vogelvoederplaats. 120-484 Amsterdam-Oudzuid; enkele planten in gevelduin in Brahmstraat. 120-485 Amsterdam-Oudzuid; twee planten in Frans van Mierisstraat samen met Kafferkoren *Sorghum bicolor*. 122-484 Amsterdam-Weesperzijde; circa 40 planten in en om boomvoet in Marcusstraat. 122-485 Amsterdam-De Pijp; enkele planten op hoek Amsteldijk bij Tolstraat en in Diamantstraat. 122-486 Amsterdam-Plantage; enkele planten in gevelduin in Roeterstraat. 123-484 Amsterdam-Transvaalbuurt; een plant langs Ringvaart. 124-486 Amsterdam-Zeeburg; een plant bij Cruquiusweg ter hoogte van Van Eesterenlaan. 126-480 Amsterdam-Bijlmermeer; 55 exemplaren in plantsoenrand. 129-480 Weesp; een plant 131-473 NederhorstdenBerg / Overmeer; een forse plant in moestuin aan rand van Horstermeerpolder.

Amsinckia micrantha - **Amsinckia** 119-487 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; tientallen planten rond boomvoet aan De Wittenkade samen met Fijne kervel *Anthriscus cauculus*. 116-485 NY Amsterdam-Slotervaart; een plant tussen straatstenen in Louis Bouwmeesterstraat.

Anagallis arvensis subsp. *arvensis* - **Rood guichelheil** 122-486/123-486 HW Amsterdam-Plantage; aan boomvoet in Muiderstraat en op plaveisel bij Entrepotdoksluis.

Antirrhinum majus - **Grote leeuwenbek** Een soort van het Middellandse-Zeegebied die groeit op droge stenige standplaatsen, in het bijzonder op oude muren. Grote leeuwenbek wordt ook veel aangeplant in tuinen, waaruit hij gemakkelijk verwildert. In Engeland, Frankrijk en Duitsland komt de soort ingeburgerd voor, in Nederland is dat nog nauwelijks het geval.

In Amsterdam is Grote leeuwenbek mogelijk ingeburgerd in 124-486 (zie nieuwsbrief 36), daarnaast zijn er twee nieuwe kansrijke inburgeringslocaties: 120-489 Amsterdam-Prinseneiland; een tiental planten langs zonnige straatkant van Prinseneiland. 122-485 Amsterdam-Oosterparkbuurt; enkele tientallen planten langs gevelmuur Burmansdwarstraat.

Anthriscus cauculus - **Fijne kervel** 119-487 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt. Zie *Amsinckia*. 122-493 TD Landsmeer; diverse planten in plantsoenrand en langs gevelmuur.

Anthyllis vulneraria - **Wondklaver** 127-475 en 127-476 BV Abcoude; rond NS-station, op diverse plekken aan het spoor. *Let op*: in veel bermen wordt Wondklaver ook ingezaaid, meestal gaat het om een afwijkende vorm, met in plaats van liggende, opgaande 'erecte' bloeistengels! Populaties met dergelijke '**Rechte wondklavers**' zijn te vinden in en rond IJburg, Zeeburg, Osdorp/Sloten en in bermen van het Westpoortgebied.

Apera interrupta - **Stijve windhalm** Dit zeldzame grasje groeit in het stedelijk gebied van Nederland en in het bijzonder rond Amsterdam. 121-489 TD Amsterdam-Westerdokseiland; nog altijd op Stenen Hoofd aanwezig. 121-490 TD Tuindorp-Oostzaan; tientallen planten op braakliggend bouwterrein aan Van Remsdijkweg.

Arctium lappa - **Grote klit** 127-483 AdG Diemen; zestal planten langs voetpad aan De Diemen, ten zuiden van spoorbaan. 128-473 TD Baambrugge; langs spoorbaan.

Asplenium adiantum-nigrum - **Zwartsteel** In Amsterdamse binnenstad meest op gracht- en kademuuren, soms ook op vrijstaande muurtjes. 120-488 VtH Amsterdam-Staatsliedenbuurt; een jonge plant op muurtje in Van Limburg Stirumstraat, daar weer spoedig verdwenen.

Asplenium ceterach - **Schubvaren** 121-489 GT/VtH/TD Amsterdam-Centrum/Stenen Hoofd; in 2006 werden er 132 planten geteld.

De gemeente is van plan om een ingestort deel van het Stenen Hoofd grenzend aan de Schubvaren-groeiplaats opnieuw op te bouwen. De hernieuwde kademuur zal dan geschikt worden gemaakt voor muurplanten (o.a. Door gebruik van gunstige mortel). Wat de verdere plannen voor de toekomst van het Stenen Hoofd zijn is niet geheel duidelijk. Het zal zeker niet worden bebouwd en een functie gaan krijgen als manifestatieterrein. Verder leeft nog steeds het plan om op het Stenen Hoofd het eerste muurplanten-natuurreservaat van Nederland te realiseren.

Asplenium scolopendrium - **Tongvaren** De Amsterdamse Tongvarenpopulatie omvat momenteel ruim 1500 planten, waarvan verreweg de meesten in de binnenstad op gracht- en kademuuren groeien. De laatste jaren wordt de soort ook steeds vaker op allerlei vrijstaande

muurtjes, souterraintrappen etc. aangetroffen, onder meer in het Spiegelkwartier en de Weteringbuurt (121-486 en 121-487; hier samen met Kruipklokje, Gele helmbloem, Smalle stekelvaren, Mannetjesvaren, Muurvaren en soms Steenbreekvaren). Verder in De Pijp op een tuinmuurtje in Lutmastraat (121-484), in het Centrum op een trapmuurtje aan de Keizersgracht (120-487) en in Slotervaart op tuinmuurtje in Lobo-Braakensiekstraat (116-485).

Voorts een terrestrische vondst op de begraafplaats Zorgvlied in Amsterdam-Zuid (121-483); hier spontaan in braam- en klimopstruweel.

Tongvaren profiteert van een aantal geslaagde muurrestauraties waarbij belangrijke groeiplaatsen werden behouden, bijvoorbeeld aan de Marnixkade en de Keizersgracht.

Asplenium trichomanes - **Steenbreekvaren** Vergelijkbaar met Tongvaren steeds vaker op allerlei vrijstaande muurtjes etc. 122-484 *Floron-excursie* Amsterdam-Amstelbuurt; circa 15 planten samen met Muurvaren op pilaar aan kade Ringvaart bij Weesperzijde. In Weteringbuurt op trapmuurtje aan Weteringstraat en Vijzelgracht (in respectievelijk 121-486 en 121-487 TD). 124-486 HW Amsterdam-Zeeburg; vijf planten op brugmuur over Nieuwe Vaart bij Veelaan.

*Blackstonia perfoliata*³ - **Bitterling**

Bekend van het Westpoortgebied; nu voor het eerst daarbuiten in: 126-479 AdG Amsterdam-Zuidoost; twee planten langs singel bij Maldenhof. 125-482 AdG Diemen-Bergwijkpark; drie planten. Zie ook *Linum catharticum*.

Briza maxima - **Groot trilgras** Van origine een Zuid-Europese soort, nauw verwant aan **Beventjes** *Briza media*, die soms opbloeit in stedelijk gebied. Groot trilgras wordt verwerkt in sierboeketten, maar mogelijk is een deel van zijn voorkomen ook te danken aan import vanuit vakantie landen. 121-484 CBr Amsterdam-Oud Zuid; enkele planten langs gevelmuur in Hillegaertstraat. 122-486 HW Amsterdam-Plantage; twee planten langs gevelmuur in Roeterstraat.

Briza media - **Beventjes** RL/HW is een kritische soort die van nature slechts op enige plaatsen in de regio Amsterdam voorkomt, steeds ver buiten het stedelijk gebied van Amsterdam (Botshol / Gooiflank). Daarnaast wordt de soort in toenemende mate ingezaaid, onder meer in wegberm nabij Nauerna (110-494) en in het Amsterdamse Westpoortgebied (114-492).

---

³ ondersoort nog nader te bepalen

Campanula species (verwilderde soorten in aanvulling op soortenoverzicht 2001 en 2002). De opmars van Prachtklokje *Campanula persicifolia*, Akkerklokje *Campanula rapunculoides* en Ruig klokje *Campanula trachelium* in het stedelijk gebied van Amsterdam zet zich voort. Een mooie groeiplaats van **Ruig klokje** is te zien op de Leidsegracht (120-486); hier groeit de soort uitbundig in boomsingels en gevelmuren. Ook biedt Amsterdam in toenemende mate onderdak aan wat kleinere klokjes. Vooral het **Kruipklokje** *Campanula porscharskyana* heeft onze stedelijke regio veroverd. Dalmatiëklokje *Campanula portenschlagiana* is op meer bescheiden schaal te vinden en het Karpatenklokje *Campanula carpatica* incidenteel.

Campanula rotundifolia - **Grasklokje** (Zie *Natuurhistorisch Maandblad; klokjes op muren en rotsen, 92/4-2003*). 120-487 AvN Amsterdam-Centrum; drie planten langs rand van trappenhuis aan Herengracht 315.

Carex-species die vreemd zijn voor de Amsterdamse regio: *Carex pendula* - **Hangende zegge** als garden-escape in: 120-488 (Amsterdam-Prinsengracht) en 121-488 (Amsterdam-Centrum), een plant op respectievelijk een basaltmuur en sluismuur. *Carex sylvatica* - **Boszegge** Deze soort werd al in 2000 vastgesteld in een ruige heesterrand langs de Boelelaan (119-483 KB Amsterdam-Buitenveldert) en nadien in Amsterdam-Slotervaart / Overtoomse Veld (zie nieuwsbrief 37). Op beide plaatsen is de soort vermoedelijk als heemplant geïntroduceerd.

Carex diandra - **Ronde zegge** AB Naardermeer; talrijk op bekende plek in veenmosrietland in 137-477, voorts een plant in moerasvegetatie nabij De Machine (136-480).

Carex oederi subsp. *oedocarpa* - **Geelgroene zegge** Naardermeer AB; in vier hokken met name in veenmosrietland: talrijk (duizenden planten) 137-477, voorts in 135-478, 135-479 en 136-480.

Carex spicata - **Gewone bermzegge** 107-497 RL Beverwijk-Assendelft, Wijkermeerpolder; een plant op oude muur.

Carum carvi - **Karwij** 119-487 TD Amsterdam-West; een plant langs straatkant.

Catapodium rigidum - **Stijf hardgras** 120-486 TD Amsterdam-Centrum; talrijk op Raamplein hoek Marnixstraat. 7e vondst van dit zeldzame, zich uitbreidende grasje. Verder groeit Stijf hardgras nog altijd, in tegenstelling tot eerdere berichten, in de Mary Zeldenruststraat (122-485 AdG).

Centranthus ruber - **Spoorbloem** 120-485 SK Amsterdam-Oud Zuid; enkele planten op walmuur van Ruysdaelkade.

Centaureum pulchellum - **Fraai duizendguldenkruid** In de stadsrand van Amsterdam zijn duizendguldenkruiden, zoals Fraai duizendguldenkruid, geen bijzonderheid, maar middenin de stad zijn ze dat wel. Daarom opmerkelijk: 120-485 RB Amsterdam-Oud Zuid; op bouwterrein bij Stedelijk Museum.

Ceterach officinarum - **Schubvaren** (zie *Asplenium ceterach*)

Chaenorhinum origanifolium - **Marjoleinbekje** Opnieuw twee vondsten van dit fraaie, uit het Middellandse-Zeegebied afkomstige leeuwenbekje: 119-487 CBr/AdG Amsterdam-Baarsjes; een plant langs gevelmuur Jacob Wassenaar Obdamstraat. 123-486 AdG Amsterdam-Plantage; een plant tussen straatstenen bij Entrepotdoksluis.

Chenopodium hybridum - **Esdoornganzenvoet** 119-487 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; een forse plant op braakliggend bouwterrein. Esdoornganzenvoet is in de Amsterdamse regio een zeer schaarse soort.

Chenopodium murale - **Muurganzenvoet** 122-484 *Floron-excursie* Amsterdam-Omval; circa dertig planten in open, zandige geveltuin samen met Klein glaskruid. 121-485 TD Amsterdam-De Pijp; een plant in bloembak aan Stadhouderskade. In Amsterdamse regio sporadisch optredende en efemere soort.

Cirsium oleraceum - **Moesdistel** Deze geelachtig bloeiende distel is in Nederland zeldzaam in Zuid-Limburg en de Kempen en daarbuiten zeer sporadisch; in onze regio werden nog geen eerdere vondsten gedaan. Bekend is dat Moesdistel zich op natuurlijke wijze gemakkelijk kan vestigen op natte, voedselrijke grond in ruige vegetaties, open moerasbossen en langs slootkanten, voor zover deze niet gemaaid worden. Of Moesdistel in onze regio natuurlijk is is moeilijk te zeggen; wel ogen de vindplaatsen authentiek. 117-487

PDe Amsterdam-Slotermeer; langs waterkant bij Gerbrandypark. 126-483 *AdG* Diemen; in oevervegetatie een langs waterpartijen tussen het Julianaplantsen en Henri Dunantlaan.

Clematis akebioides Een West-Chinese clematis met kleine, sierlijk gele, langgesteelde bloemen, die als tuinplant in cultuur is. 119-487 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt; op braakliggend bouwterrein twaalf recent gekiemde ranken, waarvan enkele al rijk bloeiend.

Clinopodium calamintha - **Kleine bergsteentijm** 119-474 *TD* Nes aan de Amstel; verwilderde planten tussen grint bij bebouwing aan Amstel ter hoogte van Kerkstraat. 119-488 *HW* Amsterdam-Staatsliedenbuurt; vrij talrijk langs trottoirranden in De Wittenstraat. 120-486 *TD* Amsterdam-Centrum; tiental planten op stoep van Lijnbaansgracht halverwege Spiegelgracht-Weteringstraat.

Conium maculatum - **Gevlekte scheerling** In Amsterdam bekend van het spoor rond het Muiderpoortstation (zie Flora-Atlas Amsterdam en recent ook *Gorteria* 32 (2006) pag. 10). Hier opnieuw waargenomen in 123-485 *AJR* Amsterdam-Oost; twintig planten op spoordijk aan Tugelaweg. Nieuw in: 121-485 *TD* Amsterdam-De Pijp; drie forse exemplaren in boomvoet in Gerard Doustraat.

Conyza bilbaoana - **Ruige fijnstraal** 119-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt; enkele exemplaren in Van Hogendorpstraat. Ruige fijnstraal is een derde *Conyza*-soort die vanuit Zuid-Amerika onze contreien heeft bereikt. Eerder verschenen in Nederland *Conyza sumatrensis* (1999) en *Conyza bonariensis* (1996), die inmiddels ook in Amsterdam gesetteld zijn. In 2001 werd Ruige fijnstraal allereerst in Rotterdam herkend. Onze Amsterdamse vondst is de tweede in Nederland. Ruige fijnstraal heeft zich in Frankrijk, België en Engeland al stevig gesetteld.

In een Engels artikel werd de soort onlangs onder de aandacht gebracht onder de titel "*Conyza bilbaoana* is on its way to you".

Conyza bonariensis - **Gevlamde fijnstraal** 121-485 *HW* Amsterdam-Weteringbuurt; tiental planten langs gevelmuur in Huidekoperstraat. 123-485 *AdG* Amsterdam-Oost/Transvaalbuurt; in Pretoriusstraat. 122-486 *HW* Amsterdam-Amstel; twee planten langs gevelmuur op hoek Korte Amstelstraat. 123-486 *AdG* Amsterdam-Dapperbuurt; enige tientallen planten op plaveisel langs gevelmuur in Commelinstraat. 126-483 *AdG* Diemen; een plant in steegje tussen Rode Kruislaan en Van Dijkstraat.

Cotula coronopifolia - **Goudknopje** KB/EBr/RL (zie: tussen Duin & Dijk no. 4, 2006) Neofyt uit Zuid-Afrika. Goudknopje is de afgelopen dertig jaar in Nederland ingeburgerd geraakt in Zuidelijk Flevoland, het Lauwersmeer, de Dollard, de Friese waarden, het Deltagebied en in de Amsterdamse regio in Waterland en de Zaanstreek. De soort is een pionier van brakke, 's zomers droogvallende, maar niet uitdrogende, beweide stikstofrijke gronden. In de regio Amsterdam is het aantal kilometerhokken waar Goudknopje waargenomen is verdubbeld van 9 naar 19 (zie: Flora-Atlas Amsterdam). De soort breidt zich met name in Waterland en de Zaanstreek steeds verder uit. In 1988 werd Goudknopje voor het eerst in Polder Oostzaan vastgesteld. Daarna vestigde Goudknopje zich in de Klaverpolder (1994), de Reef (1996), het Guisveld (2003), Assendelft (2004) en Westzaan-Zuideinde (2005). Voorts is Goudknopje op drie plaatsen in stedelijk Amsterdam aangetroffen (onder meer Vondelpark, Watergraafsmeer).

Crepis biennis - **Groot streepzaad** Recent op verschillende plaatsen ingezaaid en van diverse nieuwe locaties en ongebruikelijke plekken gemeld.

Crepis tectorum - **Smal streepzaad** Zeldzame soort van omgewerkte grond in akkers en bermen. Vroeger 'niet ongewoon' in stedelijk Amsterdam, in midden negentiende eeuw nog 'veel' (Flora Amstelaedamensis 1852), daarna in de jaren zestig van de vorige eeuw alleen nog adventief en incidenteel op muren en sindsdien ontbrekend (zie Flora-Atlas Amsterdam). Nu voor het eerst weer een nieuwe melding: 126-485 AdG Amsterdam-Zeeburg; een plant in berm van Diemerzeedijk.

Foto: Arjan de Groot

Dactylorhiza incarnata - **Vleeskleurige orchis** 108-499 RL Assendelft; enkele planten in natuurontwikkelingsgebied Aagtendijk. 137-477 AB

Naardermeer; omvangrijke populatie van vele honderden planten in zeer soortenrijk veenmosrietland.

Dactylorhiza maculata - **Gevlekte orchis** 124-485 GT Amsterdam-Watergraafsmeer. Spontaan mee- en opgekomen in pot met *Hosta*'s. Gevlekte orchis is een zeldzame orchis van vrij droge tot natte voedselarme grond, zelden op veen. Komt in de regio Amsterdam alleen voor op enkele plekken langs het Gooimeer rond de Hollandse Brug. Voorheen groeide deze orchidee ook bij Botshol, maar daar is ze nu verdwenen. Niet te verwarren met Gevlekte rietorchis *Dactylorhiza praetermissa* var. *junalis* die in onze regio in ruime mate voorkomt.

Foto: Geert Timmermans

Diplotaxis muralis - **Kleine zandkool** Deze soort breidt zich in het stedelijk gebied steeds verder uit en wordt als 'opmerkelijk algemeen' opgegeven in Diemen en de Watergraafsmeer (AdG 125-482; 125-483; 126-482; 126-483; 126-484; 127-484).

Dryopteris cristata - **Kamvaren** 112-494 RL De Reef bij Nauerna; al tenminste 35 jaar aanwezig in rietland van Grote Braak, samen met onder meer Moerasbasterdwederik *Epilobium palustre*.

Ehrharta erecta - **Rimpelgras** Rimpelgras is een voor Nederland nieuwe soort, die in 2002 in Amsterdam werd verzameld. Pas in 2005 kon dit gras op naam worden gebracht [zie Gorteria 32 (2006): 34-36]. In dat jaar werd in de hoofdstad ook een tweede vindplaats ontdekt. Rimpelgras is een soort uit Zuid-Afrika (vooral zuidkust), Oost-Afrika en India. Ook is Rimpelgras her en der ingeburgerd geraakt in Europa, Australië en Noord-Amerika. Opmerkelijk is dat de soort het hele jaar door kan bloeien.

119-486 TD Amsterdam-Oudwest; langs gevelmuur aan Da

Costagracht; hier ontdekt met drie planten in 2002 en standhoudend tot in 2005, daarna verwijderd. 120-486 *TD* Amsterdam-Jordaan; aan Elandsgracht tussen straatstenen rond straatmeubilair; in 2005 acht planten op parkeerplaats, thans twaalf.

Epipactis helleborine - **Brede wespenorchis** 119-485 *CBr* Amsterdam-Zuid; zes planten onder struikgewas in Koningslaan.

Eragrostis minor - **Klein liefdegras** 126-483 *AdG* Diemen; talrijk langs Weesperstraat. Klein liefdegras is een vrij schaarse soort, anders dan **Straatliefdegras** die de afgelopen jaren straat en trottoir volop heeft veroverd.

Erigeron annuus - **Zomerfijnstraal** 120-479 *HW* Amstelveen; vrij talrijk op dijklichaam aan Burgemeester Boersweg. 120-484 *CBr* Amsterdam-Zuid; een plant op Reijnier Vinkeleskade. 121-490 *TD* Tuindorp-Oostzaan; op braakliggend terrein in industriegebied aan Van Remsdijkweg. 123-486 *TD* Amsterdam-Oosterparkbuurt; een plant op braakliggende terrein aan Mauritskade hoek Wibautstraat. 123-487 *CBr* Amsterdam-Zeeburg; tiental planten in wegberm van Dijkgracht. 126-479 *AdG* Amsterdam-Zuidoost / Nellestein; ruim honderd planten op braakliggende terrein langs Langbroekdreef.

Eryngium planum - **Vlakke kruisdistel** 116-485 *TD* Amsterdam-Slotervaart; een plant tegen gevelmuur aan Van Mourik Broekmanstraat.

Erysimum x marshalli en *E. cheiri* - **Tuinmuurbloem** In het stedelijk gebied worden regelmatig verwilderde muurbloemen waargenomen die niet tot *Erysimum cheiri* gerekend kunnen worden. **Muurbloem** *Erysimum cheiri* is slechts bekend van een aantal oude, historische muren in Kampen, Harderwijk, Santpoort, Veere, Fort Rammekens bij Vlissingen, Maastricht en Eijsden, daarbuiten betreffen meldingen, ook in de regio Amsterdam steeds **Tuinmuurbloem!**

Euphrasia stricta - **Stijve ogentroost** 126-482 *AdG* Diemen-Zuid; drie planten op zandige slootoever langs Daalwijdreef.

Festuca gigantea - **Reuzenzwenkgras** 119-488 *TD* Amsterdam-Staatsliedenbuurt; een pol langs vochtige gevelmuur in Waterwijk.

Ficus carica - **Vijgenboom** Opnieuw een aantal spontane vestigingen; 116-485 *RvR/NY/LdO* Amsterdam-Slotervaart. 119-486 *TD* Amsterdam-Kinkerbuurt; een recent gekiemde boom op een trapmuur

aan de Kneppelhoutstraat. 121-486 *CBr* Amsterdam-Centrum; een recent gekiemde boom tussen meterkast en straatlantaarn op Muntplein. 123-487 *CBr* Amsterdam-Zeeburg; een forse boom (met drie dikke stammen) op zuidhelling van spoordijk.

Filago minima - **Dwergviltkruid** 126-484 *AdG* Diemen-Noord; tientallen planten samen met Kaal breukkruid en Rode schijnspurrie op braakliggend terreintje binnen een driehoek van spoorlijnen, nabij ingang van Joodse begraafplaats.

Filago vulgaris - **Duits viltkruid** Deze zeldzame soort wordt steeds vaker waargenomen; voorheen in de periferie van Amsterdam, nu ook in de binnenstad: 120-486 *TD* Amsterdam-Centrum; enkele tientallen planten tussen straatstenen op parkeerplaats aan Herengracht nabij Dubbeleworststeeg. Eerder ook al op het Museumplein (120-485). Verder in: 128-484 *AdG* Amsterdam-Zeeburg; grote groeiplaats in Diemer Zeedijkpark (in dit park al eerder gevonden in 127-484 en 127-485) met opvallend forse exemplaren, tot circa 40 cm hoog.

Fumaria capreolata - **Rankende duivenkervel** Deze soort is in Nederland uiterst zeldzaam. In 2000 voor het eerst in Amsterdam in de Plantagebuurt (122-486). In 2005 in Beatrixpark in ZuiderAmstel (120-484 *RB*). In 2006 opnieuw aangetroffen, nu in 120-485 *CBr* Amsterdam-Oud Zuid; twee planten langs gevelmuur aan De Lairessestraat.

Fumaria muralis - **Middelste duivenkervel** Deze zeldzame soort (Flora-Atlas vermeldt twee hokken) wordt in toenemende mate waargenomen. Nieuw in: 122-486 *HW* Amsterdam-Centrum; woekerend in verwaarloosde gevelduin in Lepelkruisstraat. 124-483/125-483 *AdG* Amsterdam-Watergraafsmeer/Betondorp; op minstens vijf plaatsen, veelal op de grens van voortuin en trottoir, vaak in heggen of andere tuinafscheidingen; in Veeteeltstraat, Oogststraat, Tuinbouwstraat, Landbouwstraat en Weidestraat. 124-484 *AdG* Amsterdam-Watergraafsmeer; enige planten op grondhopen bij Nieuwe Oosterbegraafplaats. 127-476 *BV* Abcoude; een flinke groeiplek langs spoor nabij NS-station.

Galeopsis angustifolia - **Smalle raai** Smalle raai is een zeer zeldzame en ernstig bedreigde soort (Rode Lijst). De meeste recente groeiplaatsen, dikwijls langs spoorwegen, bevinden zich in Noord-Limburg en in de omgeving van Eindhoven. In onze regio voor de vierde maal vastgesteld: 127-476 *BV* Abcoude; enkele honderden planten

op ballastbed van spoorbaan. De soort werd eerder gevonden langs het spoor in het naburige Baambrugge (128-474) en in Amsterdam nabij het spoor op het Oosterdok / voormalig postkantoorterrein (122-488 *FN / fotomateriaal aanwezig*). Deze laatste vondst uit 1996 is helaas buiten de Flora-Atlas Amsterdam gebleven.

Foto: Bart Vreeken

Geranium columbinum - **Fijne ooievaarsbek** 124-483 *AdG* Amsterdam-Oost; een plant in ruige rand bij entree van Nieuwe Oosterbegraafplaats aan ingang Rozenburglaan. Verrassende vondst van deze zeldzame en sierlijke ooievaarsbek die in onze regio slechts tweemaal eerder is gevonden (121-489 en 128-471).

Geranium lucidum - **Glanzige ooievaarsbek** 124-483 *AdG* Amsterdam-Betondorp; woekerend in steegje en verwaarloosde tuin in Veeteeltstraat; ook enkele planten in aangrenzende Graanstraat en Oogststraat. 125-483 *AdG* Diemen-Zuid; twintig planten in steegje tussen Boskriek- en Vogelkersoord.

Geranium purpureum - **Klein robertskruid** Deze nieuwkomer is inmiddels (zeer) talrijk en vaak dominant te vinden direct op en langs het spoor in alle delen van de regio Amsterdam. De soort begeeft zich her en der ook buiten het spoor. Henk Wijnberg meldt 'een exemplaar tussen plaveisel bij hek van berenverblijf van Artis; mogelijk ook in openluchtdeel van het berenverblijf zelf, maar de ijsbeer verhinderde verificatie'.

Geranium rotundifolium - **Ronde ooievaarsbek** Opnieuw een vondst van deze zeldzame ooievaarsbek: 122-485 TD Amsterdam-Oosterparkbuurt; tiental planten samen met Kransgras *Polypogon viridis* in hegrand aan Weesperzijde op hoek van Oetgensstraat.

Gymnocarpium dryopteris - **Gebogen driehoeksvaren** Deze muurbewonende varen is door werkzaamheden aan de kademuur van de Westlandgracht (118-485) van haar laatste groeiplaats in Amsterdam verdwenen.

Helianthus x laetiflorus - **Stijve zonnebloem** Deze van oorsprong Noord-Amerikaanse soort, die geregeld in (gevel)tuinen wordt aangeplant en gemakkelijk verwildert wordt slecht herkend en verward met Aardpeer *Helianthus tuberosus*.

Herniaria glabra - **Kaal breukkruid** 126-484 AdG Diemen-Noord; zie ook *Filago minima*. 125-483 AdG Diemen-Zuid; tiental planten samen met Sierlijk vetmuur en Deens lepelblad op parkeerplaats bij sportcentrum en massaal tussen straatstenen van Diemerkeade.

Hieracium murorum incl. *glaucinum* subsp. *similatum**)-**Muurhavikskruid** In 1998 werd Muurhavikskruid bij het Oost-Indisch Huis aan de Haarlemmerstraat ontdekt (zie Gorteria 25 (1999): pag 126). De soort was daarvoor nog nooit eerder in de Amsterdamse regio gevonden. Recent is Muurhavikskruid op diverse nieuwe plekken verschenen, meest op stenige plaatsen en in het bijzonder langs gevelmuren, maar ook in hegranden. Nieuwe vondsten zijn: 120-485 *) HB/TD Amsterdam-Oudzuid; op glooiing van Boerenwetering aan Hobbemakade. 120-486 *) PDe/TD Amsterdam-Jordaan; diverse planten op trottoir en langs walkant van Passeerdersgracht. 119-488 *) TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; circa twintig planten langs hegrand en op plaveisel in Van Hoofddorpstraat. 122-488 TD Amsterdam-Noord; enkele planten onder heg langs Buiksloterweg. 123-486 AdG Amsterdam-Dapperbuurt; circa tien planten (ook ongekleurde exemplaren) op plaveisel en onder hegrand in Commelinstraat. Op tenminste drie locaties is *Hieracium glaucinum* subsp. *similatum**) vastgesteld; een soort die tot het Muurhavikskruid-complex hoort en die nog niet eerder in Nederland is aangetroffen. In de volgende Floron-nieuwsbrief wordt er nader op dit bijzondere taxon ingegaan, mede aan de hand van bevindingen van Rense Haveman (deskundige op het gebied van het *Hieracium*-geslacht).

Hieracium sabaudum - **Boshavikskruid** TD Boshavikskruid komt buiten Oost- en Zuid-Nederland slechts zeer sporadisch voor. In Amsterdam groeit Boshavikskruid op enkele steenglooiingen in het oostelijk deel van de stad; de meeste groeiplaatsen bevinden zich langs de Singelgracht tussen de Amstel en de Nieuwe Vaart. Nieuw in: 122-485 Amsterdam-Oosterparkbuurt; enkele planten langs gevelmuur Weesperzijde. 122-486 Amsterdam-Oost/Plantage; talrijk op steenglooiing van Singelgracht bij brug aan Mauritskade ter hoogte van Muntendamstraat. 123-486 Amsterdam-Plantage; talrijk op steenglooiing van Singelgracht ter hoogte van de Plantage Middenlaan bij Artis.

Hierochloe odorata - **Veenreukgras** RL Uithoorn/De Kwakel, talrijk in en nabij Zijdelmeer in 115-472, 116-472 en 110-489 in Spaarnwouderveen. Naardermeer AB; talrijk langs Meerkade aan de rand van Nieuwe Keverdijkse Polder (135-479); verder her en der in 135-478, 135-480, 136-477, 136-478, 136-480, 137-477 en 137-478.

Inula britannica - **Engelse alant** 120-477 CG Amstelveen-Waardhuizen. Achttien planten langs oever Amstel aan Amsteldijk. Eerste vondst in de regio Amsterdam. Engelse alant komt in Nederland vrijwel uitsluitend voor aan oevers van de grote rivieren; daarbuiten is Engelse alant zeer zeldzaam.

Foto: Cor Gravenstein

Lavendula angustifolium - **Lavendel** TD Lavendel is in toenemende mate op straat te vinden; onder meer in Rotterdam, Middelburg, Den Bosch, Enschede en Brouwershaven. Lavendel staat op stenige plekken, veelal op en rond muren en langs gevelmuren en stoepranden met name in de goot. 122-486 Amsterdam-Centrum; een forse plant op walmuur van Prinsengracht nabij Utrechtse straat. 122-486 Amsterdam-Plantage; een forse plant op basaltmuur aan Entrepotdok.

Lepidium densiflorum - **Dichtbloemige kruidkers** AdG 122-484/123-484 en 123-485 Amsterdam-Transvaalbuurt. In Transvaalbuurt op diverse plaatsen, onder meer op stoep van Steve Bikoplein, bij Krugerstraat-Afrikanerplein, rond straatmeubilair in Linnaeusstraat en Pretoriusstraat en in grote aantallen langs Transvaalkade, met name tussen Neckstraat en Hofmeyrstraat. 123-485/124-484 en 124-485 Amsterdam-Watergraafsmeer; op enkele plaatsen langs Linnaeusparkweg en talrijk op trottoir van Buys Ballotstraat en aangrenzende Marrioteplein.

Lepidium latifolium - **Peperkers** JP Marken. Aan buitenkant van Zuiderzeedijk.

Leycesteria formosa - **Fazantenbes** 114-483 JDu/OH Amsterdam-Sloten. Spontaan opgekomen in volkstuintje in Eigen Hof aan Sloteweg. Tuinstruik uit de Himalaya en West-China, recent op enkele plaatsen in het stedelijk gebied ingeburgerd; dit is de eerste melding in de regio Amsterdam.

Linaria purpurea - **Walstroleeuwenbek** Deze soort verschijnt op steeds meer plekken in de Amsterdamse binnenstad, met name op stenige plaatsen, vaak tussen stoep- en straatstenen en op steenglooiingen. 119-485 CBr Amsterdam-Zuid; zeven planten in Oranje Nassaulaan. 122-484 en 485 *Floron-excursie*/HW Amsterdam-Weesperzijde en Amstedijk; op diverse plekken steeds enkele planten. 123-485 *Floron-excursie* Amsterdam-Transvaalbuurt; enige planten op steenglooiing.

Liparis loeselii - **Groenknolorchis** 137-477 AB Naardermeer; op bekende locatie. Kleine kwetsbare populatie in zeer soortenrijk veenmosrietland, samen met onder meer Moeraswespenorchis, Vleeskleurige orchis, Ronde zegge, Kleine valeriaan en Schraallandpaardenbloem *Taraxacum celticum*.

Listera ovata - **Grote keverorchis** Twiske *HBa* Omvangrijke, zich uitbreidende populatie op bekende vindplaats.

Linum catharticum - **Geelhartje** Een kritische soort die gebonden is aan vochtige, kalkhoudende grond. In de regio Amsterdam bekend van Uithoorn (Zijdelmeer), Hilversum (kalkterreintje) en Almere (Zilverstrand); ook gevonden aan zuidzijde van Gaasperplas (126-479) maar daar als verdwenen beschouwd (zie Flora-Atlas Amsterdam; pag. 122). Hier in 2006 herontdekt op vochtig grasland (127-479 *AdG*), samen met Echt- en Strandduizendguldenkruid en Rode oegentroost. Voorts nieuw in Diemen (125-482 *AdG*) op zandige slootoevers in Bergwijkpark; hier talrijk, samen met Kleverige oegentroost, Bitterling, Heelblaadjes en Aardbeiklaver.

Macleaya x kewensis (*Syn. Macleaya cordata*) - **Pluimpapaver** *TD* 120-486 Amsterdam-Oudwest; twee spontaan opgebloeide exemplaren langs gevelmuur aan Da Costastraat bij Potgieterstraat. 121-486 Amsterdam-Centrum; langs Amstel. Deze forse en opvallende tot 2,5 meter hoge tuinplant, die in het geheel niet aan een papaver doet denken, verwildert in toenemende mate op straat. Martien de Graaf (mededeling 2003) signaleerde deze soort al eerder spontaan op straat in het stedelijk gebied van de Bollenstreek.

Meconopsis cambrica - **Schijnpapaver** 122-493 *TD* Landsmeer; op diverse plekken in dorpskern.

Mentha pulegium - **Polei** 115-486 *PDe* Amsterdam-Sloten; een plant op braakliggend terreinje aan Geer Ban-Osdorper Ban. 123-486 *AS* Amsterdam-Oost; een kleine groeiplek in vochtige, enigszins open gazon op voedselrijke grond nabij oever van vijver. Polei staat op de Rode Lijst en is ernstig bedreigd. Deze kleine muntsoort is eenmaal eerder in de regio Amsterdam aangetroffen in een vochtig gazon in Amstelveen (119-480).

Montia minor - **Klein bronkruid** 109-474 *RL* Aalsmeer-Westeinderplassen; op diverse plaatsen in rietland, waaronder een zeer omvangrijke groeiplek. 115-471 *RL* Uithoorn-Uithoornse polder; in grasland. 121-476 en 122-476 *RL/JDi* Ouder-Amstel-Ronde Hoep; forse groeiplekken op een slootkant en op een door koeien opengetrapt deel van een venig stuk weiland.

Myrrhis odorata - **Roomse kervel** 127-475 BV Abcoude; een plant in heg aan Stationstraat. 119-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; een plant langs gevelmuur in Cliffordstraat, samen met Groot glaskruid.

Orobanche purpurea - **Blauwe bremraap** Nog enkele planten samen met Zilverhaver, Stijve ogentroost, Echt duizendguldenkruid en de hier ingezaaide Ruige en Kartouizeranjer (zie ook nieuwsbrief 37).

Oxalis dillenii - **Knobbelklaverzuring** Eerder meldingen -zie nieuwsbrief 34- uit Staatsliedenbuurt (119-488/120-488) blijken niet correct. Inmiddels is deze voor Nederland nieuwe klaverzuring alsnog in Amsterdam vastgesteld op het Entrepotdok in de Plantage (123-486 HW).

Panicum capillare - **Draadgierst** 114-488 TD Amsterdam-Geuzenveld; circa twintig planten samen met onder meer Papegaaienkruid en Stijve zonnebloem *Helianthus x laetiflorus* op bouwterrein aan Sam van Houtenstraat.

Parentucellia viscosa - **Kleverige ogentroost** 125-482 AdG Diemen-Bergwijkpark. Zie *Linum catharticum*. 137-477 AB Naardermeer; een plant in moerashooiland Wijde- of Bovenste Blik.

Parietaria judaica - **Klein glaskruid** AL Inmiddels in heel het stedelijk gebied van Amsterdam te vinden, met name in de binnenstad en oude stadswijken. Klein glaskruid is vooral talrijk op zonnige plekken langs gevelmuren, heggen en in plantsoenranden, maar vooralsnog zeldzaam op kade- en grachtmuren. Onder meer nieuw in: 118-485 Amsterdam-Oudzuid; op Surinameplein bij Haarlemmermeerweg. 122-484 Amsterdam-Omval; in plantsoen in Van der Kunstraat. 123-485 Amsterdam; langs stoeprand in Transvaalstraat.

Parietaria officinalis - **Groot glaskruid** 119-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; enkele forse planten langs gevelmuur in Cliffordstraat. 122-485 CBr Amsterdam-Oost; twee planten langs gevelmuur in de Ruyschstraat.

Paulownia tomentosa - **Anna Paulownaboorn** JT/TD/PvdB In Amsterdam zijn in de afgelopen jaren op tien verschillende plekken in de binnenstad recent gekiemde Anna Paulownabomen gesignaleerd. De eerste vondst dateert uit 1994. In dat jaar werd een exemplaar vastgesteld op een steenglooiing aan de Stadhouderskade ter hoogte van het Max Euweplein (120-486). Het merendeel van de vondsten

komt uit de Plantage (122-486/122-487/123-486), waar sommige exemplaren zich al een tijd handhaven. Op een plek aan de Plantage Doklaan is een exemplaar inmiddels tot een forse boom uitgegroeid. Nieuw: 121-487 Amsterdam-Centrum; een jong gekiemde boom langs gevelmuur aan Nieuwezijds Voorburgwal nabij Dam. 122-486 Amsterdam-Plantage; een forse jonge boom langs gevelmuur aan Plantage Middenlaan 21.

Pedicularis palustris - **Moeraskartelblad** Naardermeer AB; talrijk langs Meerkade aan rand van Nieuwe Keverdijkse Polder (135-480), alsook in veenmosrietland Wijde- of Bovenste Blik (137-477); verder her en der in 135-477, 135-478, 135-480, 136-478/136-479 (langs Hoofdvaart) en 136-480.

Pentaglottis sempervirens - **Overblijvende ossentong** 120-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; diverse planten langs gevelmuur in Bentinckstraat. 122-485 TD Amsterdam-Oud Zuid; her en der langs gevelmuren in de Banstraat. 122-486 CB Amsterdam-Plantage; spontaan op brugmuur aan achterzijde Hortus.

Persicaria capitata - **Kogelduizendknoop** 119-487 TD Amsterdam-Kinkerbuurt; twee planten op stoep van Bilderdijkkade.

Persicaria minor - **Kleine duizendknoop** 122-485 *Floron-excursie* Amsterdam-Weesperzijde; op diverse plaatsen in klein aantal langs straatkant.

Petrorhagia saxifraga - **Kleine mantelanjer** 125-487 WMP Amsterdam-Zeeburg; een dertigtal planten over een lengte van circa honderd meter tussen straatkeien van Borneokade. Een zeer opvallende, in omvang opmerkelijke groeiplaats. Kleine mantelanjer wordt sporadisch, maar wel in toenemende mate, op stenige plaatsen in West-Nederlandse steden aangetroffen.

Picris echioides - **Dubbelkelk** 128-484 MM Diemen-IJburg; op natuuroever Zuidelijke Rieteiland enkele tientallen planten.

Platanthera bifolia - **Welriekende nachtorchis** 125-499 SP Purmer Ringvaart, tussen Purmerend en Ipendam; tenminste 65 planten in boezemland, met onder meer Rietorchis, Kamvaren en Moerasbasterdwederik *Epilobium palustre*. 135-479 AB Naardermeer; kleine kwetsbare populatie nabij Visserij. 117-478/479 KNNV Amstelveen-Amstelveense Poel; populatie ter plaatse heeft zich na

natuurherstel-werkzaamheden (afplaggen) voorspoedig ontwikkeld: in 2005 werden er 35 planten geteld, in 2006 weer 195 stuks (in hoogtijdagen van 1982 waren dat er 941).

Polycarpon tetraphyllum - **Kransmuur** In de Amsterdamse binnenstad is deze Zuid-Europese nieuwkomer plaatselijk talrijk tussen straat- en stoepstenen te vinden (zie nieuwsbrief 37), ook in Diemen: 125-483 en 126-485 AdG in respectievelijk Johan van Soestdijkstraat en Vredelust ter hoogte van Diemzigt.

Polypogon viridis - **Kransgras** AL Soort breidt zich voorspoedig uit. Nieuw in: 119-487 Amsterdam-Staatsliedenbuurt; enkele planten tussen stoepstenen in hegrand aan Van der Palmkade. 122-485 Amsterdam-Oosterparkbuurt; her en der in Leeuwenhoekstraat, Oetgenstraat en aangrenzende Weesperzijde.

Polypodium interjectum - **Brede eikvaren** 121-488 TD Amsterdam-Zeeheldenbuurt; een plant op muur op spoorbrug Tussen de Bogen, samen met Tongvaren, Gewone eikvaren en Mannetjesvaren.

Polystichum aculeatum - **Stijve naaldvaren** 118-487 TD Amsterdam-Baarsjes; een plant op walmuur van Erasmusgracht bij James Rosskade. Hier ook Mannetjesvaren, Wijfjesvaren, Smalle stekelvaren, Tongvaren (10-tallen), Steenbreekvaren en Vijgenboom. Eerdere opgave van deze soort op de Westlandgracht (118-485) betreft waarschijnlijk *Polystichum setiferum*.

Polystichum setiferum - **Zachte naaldvaren** Zie *Polystichum aculeatum*.

Potentilla argentea - **Viltganzerik** 119-487 TD Amsterdam-Oudwest; drie planten op trottoir langs stoeptrand in Van Reigersbergenstraat.

Prunella grandiflora - **Grote brunel** GvD Amsterdam-De Rothoek. Vijftig planten in 2002 aan oever van Noordzeekanaal, nu toegenomen. Zie Gorteria (32/2006: 26).

Pseudofumaria alba - **Geelwitte helmbloem** 122-484 Floron-excursie Amsterdam-Weesperzijde hoek Marcusstraat; een kleine verwilderde populatie. *Pseudofumaria lutea* - **Gele helmbloem** 116-494 RL Zaandam; op oude muur.

Rapistrum rugosum - **Bolletjesraket** 111-480 en 112-480 TD Schiphol; op diverse plaatsen in bermen van toegangswegen naar vliegveld. 122-483/484 MC Amsterdam-Rivierenbuurt; een plant.

Reseda alba - **Witte reseda** 124-487 TD/HWAmsterdam-Zeeburg; een forse plant op steenmuur van Borneokade; samen met Koningskaars die op zonnige kademuren in het Oostelijk Havengebied geregeld voorkomt. 120-486 CBr Amsterdam-Oost; een plant aan pui van Nassaukade. 125-484 WBK/AdG Diemen, op bekende vindplaats (zie nieuwsbrief 37) nu meer dan honderd planten!

Rhus typhina - **Azijnboom** 121-486 en 122-486 TD Amsterdam-Plantage; op diverse plaatsen tussen bestrating langs kade van Amstel.

Rostraria cristata - **Klein Fakkелgras** 122-485 WBK Amsterdam-Plantage; op trottoir van Huddekade. Tweede vondst in Amsterdam! Zie Stadsplanten pag. 307.

Rumex sanguineus - **Bloedzuring** 107-474 FvG 's-Graveland op landgoed Schaep en Burgh; tiental planten langs oever van vijver samen met Kluwenzuring.

Rumex thyrsiflorus - **Geoorde zuring** 118-484 TD Amsterdam-Zuid; een plant op trottoir van Amstelveenseweg bij voormalig Haarlemmermeerstation.

Salvia nemorosa - **Bossalie** 122-485 TDAmsterdam-Oosterparkbuurt; enkele verwilderde planten op trottoir Weesperzijde, hier samen met Muurfijnstraal en Lijmkruid *Silene schafta*.

Samolus valerandi - **Waterpunge** SP Purmer Ringvaart bij IJpendam op diverse plekken in boezemland (125-497, 125-498, 125-499, 126-496, 127-496). 125-482 AdG Diemen-Zuid; enige tientallen planten samen met onder meer Heelblaadjes op braakliggend terrein.

Sanguisorba minor - **Kleine pimpernel** 114-493 RL Zaandam-Zuideinde; een tiental planten in droge zandige wegberm. 121-486 TD Amsterdam-Centrum; acht planten tussen straatstenen aan Prinsengracht bij Amstelveld. Let op! Verwaaring is mogelijk met **Moespimpernel** subsp. *balearica*, een vorm met doorgaans geheel kale stengels (bij Kleine pimpernel onderaan meestal behaard!), die

regelmatig met wildebloemenmengsels in bermen wordt uitgezaaid.

Saponaria ocymoides - **Muurzeepkruid** 122-493 AvN/TD Landsmeer; drietal planten op braakliggend terrein. Tweede vondst in regio Amsterdam (zie nieuwsbrief 37, ook in verband met eerdere verwarring met *Silene schafta*).

Scrophularia auriculata - **Geoord helmkruid** 117-482 AdG Diemen; een plant nabij benzinstation aan Muiderstraatweg. 125-484 AdG Amsterdam-Watergraafsmeer; circa tien forse planten langs sloot nabij volkstuintencomplex.

Securigera varia - **Bont kroonkruid** TD 121-490 Tuindorp-Oostzaan; flink aantal samen met Zomerfijnstraal op braakliggend terrein in industriegebied aan Van Remsdijkweg. 121-485 Amsterdam-Centrum; een forse plant, vermoedelijk spontaan opgekomen, in boomvoet bij Westeinde nabij Frederiksplein. 123-485 Amsterdam-Transvaalbuurt; enkele flink uitgegroeide exemplaren in boomsingels aan Ringvaart.

Setaria pumila - **Geelrode naaldaar** Vrij zeldzame en zeker geen gewone soort, ook niet in de regio Amsterdam. Dit gras wordt verward met roodgenaalde exemplaren van **Groene naaldaar**. Daarom graag meldingen ondersteunen met herbariummateriaal.

Setaria verticillata - **Kransnaaldaar** Dit gras breidt zich in Nederland gestaag uit; in het oosten en zuiden is het inmiddels een vrij gewone verschijning. In de Amsterdamse regio is Kransnaaldaar vooral nog zeldzaam, maar de laatste jaren neemt het aantal meldingen ook hier toe. 118-484 AdG Amsterdam-Sloten; ruim twintig planten in een plantsoen aan de Generaal Vetterstraat. 123-484 TD Amsterdam-Watergraafsmeer; tientallen planten langs zonnige flatgevel aan Prins Bernardplein.

Silene conica - **Kegelsilene** 120-479 HWA Amstelveen; enkele planten aan voet dijklichaam op knooppunt A-9 bij Burgemeester Boersweg, op plaats waar ook Slanke mantelanjer *Petrorhagia prolifera* voorkomt (zie nieuwsbrief 36).

Silene schafta - **Lijmkruid** (Blaaskruid) 122-485 TD Amsterdam-Weesperzijde; een plant tussen stoeptegels.

Sisymbrium irio - **Brede raket** TD In Amsterdamse regio eenmaal adventief in 114-484 (zie appendix Flora-Atlas Amsterdam). Recent

in Amsterdam-Oud Zuid in Johannes Verhulststraat (120-485). In 2006 opnieuw in Oud Zuid in Jacob Obrechtstraat ter hoogte van Palestinastraat (120-485); hier circa 50 planten op plaveisel aan zonnige gevelmuren, in geveltuinen en rond boomvoeten. Brede raket is in Nederland uiterst zeldzaam en komt alleen standvastig voor in Dordrecht; recent ook in Rotterdam en nu mogelijk ook in Amsterdam.

Solanum pseudocapsicum 119-487 TD Amsterdam-Oudwest; een plant langs gevelmuur Hugo de Vriesskade. Een vorstgevoelige, groenblijvende bewoner van het Middellandse-Zeegebied die in onze contreien als sierplant in de handel is.

Solanum triflorum - **Driebloemige nachtschade** 114-488 PDe/TD Amsterdam-Geuzenveld; circa twintig planten samen met Nerfamarant *Amaranthus blitoides* op bouwterrein aan Sam van Houtenstraat; hier waarschijnlijk met duinzand aangevoerd. Driebloemige nachtschade en Nerfamarant, beide soorten van open, droge, matig voedselrijke zandgrond en vooral te vinden in de duinen, zijn in de Amsterdamse regio slechts een enkele keer eerder aangetroffen (zie Flora-Atlas Amsterdam).

Soleirolia soleirolii - **Slaapkamergeluk** 111-475 TD Aalsmeer; vanuit tuin verwilderend naar aangrenzend trottoir in Schoolstraat. 123-486 AdG Amsterdam-Dapperbuurt; een flinke groeiplaats op beschaduwde, stenige plek samen met Gele helmblom en Ruig klokje in Commelinstraat.

Sorghum bicolor - **Kafferkoren** 120-485 TD Amsterdam-Oud Zuid; twee planten in Frans van Mierisstraat samen met Alsemambrosia.

Succisa pratensis - **Blauwe knoop** 135-479 AB Naardermeer; enkele tientallen planten aan Meerkade grenzend aan Nieuwe Keverdijkse Polder.

Taraxacum celticum - **Schraallandpaardenbloem** 137-477 AB Naardermeer; enkele tientallen planten in soortenrijke veenmosrietlandvegetatie samen met onder meer Vleeskleurige orchis, Moeraswespenorchis, Groenknolorchis, Kleine valeriaan, Ronde zegge, Borstelbies. Deze zeldzame en kritische paardenbloem is in de regio Amsterdam van slechts enkele bijzondere locaties bekend (onder meer de Reef bij Westzaan en het Laegieskamp bij Bussum).

Tellima grandiflora - **Franjekelk** 121-486 CBr Amsterdam-Centrum; een plant op souterraintrap aan Prinsengracht. 126-484 AdG Diemen; verwilderd in steegje tussen Solferinostraat en Rode Kruislaan.

Thelypteris palustris - **Moerasvaren** CZ/ID 118-485 Amsterdam-Oud Zuid; een plant op walruur van Westlandgracht. 120-488 Amsterdam-Jordaan; een plant op walruur van Singelgracht langs Marnixkade. 122-485 Amsterdam-Oosterparkbuurt; een plant samen met Tongvaren op walruur van Mauritskade. 139-478 CZ Naarden; op twee plaatsen op de vestingmuur.

Torilis japonica - **Heggendoornzaad** 124-487 HW Amsterdam-Zeeburg; een plant in geveltuin op KNSM-eiland. Heggendoornzaad is op het nabijgelegen Zeeburgereiland te vinden (onder meer talrijk op strekdam in het Buiten IJ).

Trachelium caeruleum - **Halsbloem** Amsterdam-Plantage / Amstelhof (121-486); mooie groeiplaats op trapportaal is bij herstelwerkzaamheden grotendeels verloren gegaan. Nieuw ontdekt in: 118-484 TD Amsterdam-Zuid; circa vijftien planten, waaronder opvallend forse exemplaren, langs zonnige gevelruur aan Amstelveenseweg tussen Stadionweg en Olympiakade.

Tragopogon dubius - **Bleke morgenster** BV/TD 117-484 Amsterdam-Slotervaart; enkele planten op braakliggend terreintje op hoek Vlaardingenlaan en Overschiestraat. 121-490 Tuindorp-Oostzaan; enkele planten op braakliggend industrieterrein aan Ondinaweg. 127-475 en 127-476 Abcoude; rond NS-station, op diverse plekken aan het spoor.

Umbilicus rupestris - **Venusnavel** (Rotsnavelkruid) 122-486 AdG Amsterdam-Plantage; in 2004 ontdekt op basaltstenen kademuur van het Entrepotdok. Aanvankelijk een plant, inmiddels vier exemplaren en een tiental nieuwe kiemen. Verrassende vondst op een natuurlijke standplaats, waarbij alles wijst op een spontane vestiging. Venusnavel is een Zuidwest-Europese rots- en muurbewoner, die tot in Frankrijk, Ierland en Engeland voorkomt. Venusnavel is in Nederland tweemaal eerder aangetroffen; voor het eerst in Breugel nabij Eindhoven (1985-1992), later ook bij Oegstgeest (in beide gevallen in een tuin en herkomst onduidelijk).

Foto's: Arjan de Groot

Utricularia minor - **Klein blaasjeskruid** 135-478 en 136-480 AB Naardermeer; twee forse groeiplekken. De Flora-Atlas Amsterdam vermeldt over Klein blaasjeskruid: “*In het vechtplassengebied mogelijk nog zeer spaarzaam aanwezig in trilveenmoerassen; op dergelijke groeiplaatsen recent niet meer aangetroffen. In het Naardermeer vroeger plaatselijk zeer talrijk (van Zinderen Bakker 1942)*”.

Valeriana dioica - **Kleine valeriaan** Naardermeer AB; in drie hokken, onder meer in veenmosrietland in 137-477, voorts langs Meerkade aan rand van Nieuwe Keverdijkse Polder 135-478 en 135-479. Vergelijk met Flora-Atlas Amsterdam.

Verbascum virgatum - **Beklierd mottenkruid** 137-481 ATMuiderberg; op talud van spoordijk Weesp-Almere, zuidwestelijk van Hollandse Brug. Deze soort groeit hier zeker al vanaf 1994: “*mogelijk betreft het hier een (flinke) areaaluitbreiding van deze in West-Europa endemische soort Gorteria (32/2006: 32)*”. Ook gevonden in 120-488 TD Amsterdam-Staatsliedenbuurt; enkele planten op basaltglooiing aan De Wittenkade.

Verbena bonariensis - **Stijf ijzerhard** 120-479 HW Amstelveen; enkele planten op zandig bouwterrein aan Olympiadelaan. 120-484 CBr Amsterdam-Zuid; een plant in straatgoot van Stadionkade. 124-487 HW Amsterdam-Zeeburg; twee planten tussen bestrating Fred Petterbaan.

Verbena officinalis - **IJzerhard** 121-486 TDAmsterdam-Weteringbuurt; een plant op zonnige, stenige plek in Utrechtsedwarsstraat.

Met dank aan alle waarnemers: AL = meerdere waarnemers; Wendy Bach Kolling WBK*; Henk Bakker HBa; Jos Bakker JB; Nancy de Bakker NdB; Peter Bartels PB; Bertien Besteman BB; Claud Biemans CB*; Jeanne Bok JBK; Paul van den Boogaard PvdB*; Hans Bootsma HB; Ad Bouman AB / vegetatiekartering Naardermeer in opdracht van Natuurmonumenten; Robbert Bouman RB; Ed Brinkkemper EB; Cora Bruin CBr*; Martin Camphuysen MC; Jan Cevat JC; Norbert Daemen ND; George van Dam GvD; Ton Denters TD*; Philipp Derks PDe; Paul van Deursen Pvd*; Jaco Diemeer JDi; Josie Dubbeldam JDu; Simon Flipppo SF; Lucy Freese LF; Betty Goudsmit BG; Cor Gravestein CG; Frank van Groen FvG; Arjan de Groot AdG; Tineke Harlaar TH; Nico Jansen NJa; Elly de Jong EdJ; Henk van Halm HvH; Dymphie van der Heijden DvdH; Willem Heil WH; Marianne van der Heijden MvdH; Oda Hillege OH; Valentijn ten Hoopen VtH*; Henk Hopman HH; Joost Kazus JK; Ruud van Kempen RvK; Petra Kerkhof PK; Marianne Kits van Heiningen MKvH; Bart de Knegt BdK; Hetty Kole HKo*; Hein Koningen HK; Sanne Koolwijk SK; Marijk Kuhbauch MK*; Fred Lambert FL; Reindert Leguyt RL; Elvira van Loon EvL; Nora van der Meijden NvdM; Martin Melchers MM; Saskia Molin SM; Harry Mulder HM; Jos Neutenboom JN; Aafke van Nierop AvN; Fred Nordheim FN; Wim Nootenboom WN; John Odink JO; Lida den Ouden LdO*; Simon Pepping SP; Annet Planten AP; Hella Pomarius HP; Roos van Rosmalen RvR; Arnout-Jan Rossenaar AJR; Rina Ruesink RR Coen de Rijk CdR; Hans Schut HS; Berber Siersema BS; Henk Smit HSm; Aart Swolfs AS; Jan Timmer JT; Geert Timmermans GT; Anne Troelstra AT; Elza Vis EV; Annelies Visser AV*; Fred Vogelenzang FV; Bart Vreeken BV; Wim Vuik WV; Peter Wetzels PW; Onno Wildschut OW; Hans Wijnberg HW; Nel Ypenburg NY; Ger van Zanen GvZ; Henriëtte Zoetelief HZ; Arjan Zonderland AZ; Cees Zoon en de Werk- en adviesgroep muurplanten (leden *) WMP.

Uitnodiging voor de startavond op zaterdag 7 april

Floron start dit jaar in samenwerking met de KNNV op zaterdag 7 april:

Plaats: NIVON zaaltje hoek Middenweg/Linnaeushof.

Aanvang: 19.30 zaal open en om 20.00 begint het programma.

Programma:

- **Planten van Rotterdam Remko Andeweg**
- **Trends en nieuwste stadsplanten door Ton Denters**
- **In de pauze en na afloop mogelijkheid tot inschrijven:**
- **Mededelingen van de districtscoördinator**

Einde omstreeks 22.00

Wilt u meer weten: Norbert Daemen

Weth. Driessenstraat 52

1107 XL Amsterdam

tel: 020-6912655, e-mail n.daemen@chello.nl

District 14 Floron Groot-AMSTERDAM

Coördinator: Norbert Daemen

Excursies: Norbert Daemen

Claud Biemans

Determinaties: Ton Denters

Ger van Zanen

Bart Vreeken

Robbert Bouman

Arnout Jan Rossenaar

Bertien Besteman

Nieuwsbrief: Norbert Daemen

Kopij: floron@frontlinie.nl, n.daemen@chello.nl

Internet: <http://www.frontlinie.nl/floron/>

Floron-agenda

Startavond 7 april 2007

Zaterdagavond 7 april 2007 Nivon zaaltje hoek Middenweg/ Linnaeushof 6B
Deur open om 19.30, begin om 20.00. Lezing in samenwerking met KNNV.
De avond wordt verzorgd door Remko Andeweg van het Buro Stadsnatuur
in Rotterdam. Het thema is “**De stadsplanten van Rotterdam**”. Het tweede
deel van de avond zal Ton Denters de trends en laatste nieuwkomers van
Stadsplanten laten zien.

Excursies

Zondag 17 juni de diversiteit van een nieuwe stadswijk. start om 11.00
bij Metrostation Gein en eindigt om 15.00 bij metrostation Gaasperplas.

Excursieleider Norbert Daemen

Zondag 25 juni Botanische wandeling Oeverlanden van de Nieuwe Meer.
Excursie voor starters en om de kennis nog eens op te halen. Niet leden van
de vereniging Overland Blijven betalen €1,50!

Excursie Corversbos en Zanderij Crailoo met Ton Denters In september.
Datum en tijd worden nog nader bekend gemaakt op de website en in Blaadje
van KNNV.

Grassencursus

In de periode mei/juni organiseert ARDA De cursus “Herkennen van kruiden
met een gras- of biesachtig uiterlijk” start di 1 mei. De 6 avonden zullen op
dinsdagavond worden gegeven in Zon Alom. De excursie vindt eind juni of
begin juli plaats.

Cursus waterplanten en hun betekenis voor het milieu in samenwerking
met KNNV Hoorn in de periode augustus september. Belangstellenden voor
bovenstaande cursussen kunnen contact opnemen met Norbert Daemen
cursusleider 020-6912655. Kijk op Arda-natuur.nl voor meer informatie.